

Bilaga 3

SKÖTSELPLAN FÖR GRÅNMYRANS NATURRESERVAT

Innehåll

Beskrivningsdel

1. Syftet med naturreservatet och naturvårdsförvaltningen
2. Beskrivning av bevarandevärden
 - 2.1 Administrativa data
 - 2.2 Områdesbeskrivning
 - 2.3 Beskrivning av prioriterade bevarandevärden
 - 2.4 Bevarandevärden för friluftsliv
 - 2.5 Natura 2000
3. Källförteckning

Plandel

4. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder
5. Anordningar för information och friluftsliv
6. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder
7. Områdets bevarandestatus
 - 7.1 Uppföljning
 - 7.2 Uppföljning av bevarandemål och gynnsamt tillstånd
8. Renhållning
9. Utmärkning av naturreservatets gräns
10. Tillsyn
11. Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Skötselplanen bör revideras vart tionde år. Resultat och erfarenheter från genomförda skötselåtgärder och uppföljning kan påkalla en tidigare revision.

BESKRIVNINGSDDEL

1. SYFTET MED NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Syftet med området är att samtliga utpekade naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet skall upprätthållas i gynnsamt tillstånd. Med detta avses att naturtyperna skall ha en utbredning minst motsvarande nuvarande areal och innehålla tillräckligt av de strukturer och funktioner som är av betydelse för arterna ingående i naturtyperna och **Örtrik näringsrik skog med gran av fennoskandisk typ (9050), Västlig taiga (9010), Rikkärr (7230), samt Mineralrika källor (7160).**

Ingående våtmarksmiljöer skall hållas hydrologiskt intakta och inte tillåtas att minska annat än inom ramen för naturlig succession och variation. Typiska arter som t.ex. kalkkärrgrynsnäcka, otandad grynsnäcka, myrbräcka samt guckusko ska ha gynnsamt tillstånd.

Syftet harmonierar även med de av riksdagen fastställda miljö kvalitetsmålen ” Levande skogar” och ” Myllrande våtmarker” om att ” Inhemska växt- och djurarter fortlever under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd”

Dessutom ska möjligheter ges till vetenskapliga studier och rörligt friluftsliv.

2. BESKRIVNING AV BEVARANDEVÄRDENA

2.1 Administrativa data

Objektnamn	Grånmyran
Dosid	1001575
Skyddsform	Naturresevat
Län	Jämtland
Kommun	Ragunda
Väggkartan	184 Bräcke
Fastigheter	Del av Hammaren 1:43, Del av Hammaren 8:2
Areal	31 hektar
Sitecode i nätverket Natura 2000	SE0720301
Förvaltare	Länsstyrelsen
Markslag och naturtyper (ha); Västlig taiga (9010)* Örtrik granskog (9050) Mineralrika källor och källkärr (7160) Rikkärr (7230)	 2 18 1 7
Prioriterade bevarandevärden; Markslag Naturtyper Strukturer Växt och djursamhällen Arter (6 rödlistade) Friluftsliv	 Skog Se ovan Grynsnäckor, myrbräcka, vedsvampar m.fl Upplevelse

* Prioriterade naturtyper enligt EU:s habitatdirektiv för N 2000

2.2 Områdesbeskrivning

Grånmyran är ett rikkärrs- och sumpskogsområde med kalkbarrskog mellan Högberget och Hökberget ca 5 km väster om Hammarstrand. Området är tämligen flackt och norra delen ligger på ca 310 m.ö.h. och den något högre sydligaste delen på ca 350 m.ö.h. Berggrunden består av Ragundagranit och Ragundagabbro. Jordarten är främst sandig morän med inslag av torv. Marken är bördig med tydligt kalkpräglad flora.

Endast ca 5 ha, fördelat på flera små partier, är fast mark. Resten består av ca 10 ha myrmark till ungefär lika delar öppna rikkärr och trädbevuxen rikmyr och ca 15 ha sumpig kalkbarrskog.

Längs kanterna i södra och västra delarna finns flera mineralrika källor varav ett par med antydning till kalktuffbildning. På ett par ställen finns också järnockrakällor. Kärrpartierna är översilade och området genomkorsas av två mindre bäckar, varav den ena börjar vid en kraftig källa i sydvästra kanten.

Beståndsåldrarna anges till ca 120 år, men framför allt i den norra sumpiga delen är stor andel av skogen betydligt äldre. Där finns ett urskogslignande parti med gamla grova granar och sälgar med stamomkrets på ca 2,5 – 3 m. Ca 2 ha är blandskog med stort lövinslag, resten grandominerad barrskog med ca 10 % lövträd. Grova gamla sälgar och björkar finns spridda främst runt södra hälften av området. Där finns lokalt också inslag av asp. Gråal förekommer ganska rikligt i anslutning till bäckar och myrmark. Tall förekommer mycket sparsamt i södra delen.

Områdets västra och norra delar är delvis mycket lågarika, men med förvånansvärt få vedsvampar trots delvis lång lågakontinuitet. Runt södra och västra fastmarkskanten finns en del brandspår och brandljud förekommer i säl, björk och tall. I den norra delen är området delvis oframkomligt efter decennier av bäverpåverkan.

Vegetationen är mycket rik. I kärrpartierna är startyp med stort inslag av bl.a. orkidéer dominerande. Myrbräcka finns på tre olika ställen, i både sydligaste och nordligaste delarna av själva Grånmyran och i det öppna källkärret i västra delen. Guckusko förekommer på två sidor om myren. Storgröe växer på flera ställen i västra och norra delarna, bl.a. på och vid gamla bäverdämningar. I norr och väster är finbräken, gullpudra och nordlundarv delvis marktäckande. I anslutning till bäckarna dominerar ormbunkar och högört.

Grånmyrans södra del är också mötesplats för östlig och västlig flora. Vid en källa i sydligaste hörnet växer fjällarten fjälltrav, en av mycket få förekomster utanför fjällområdet. Inte långt därifrån finner man den östliga och i Jämtland tämligen sällsynta tuvstarren.

Sentida skogsbruk har inte bedrivits inom objektet, förutom att några tusen m² översvämmad skog tagits tillvara för uppskattningsvis mer än 20 år sedan i den nordöstra delen. Där finns fortfarande ingen annan återväxt än högört och bredbladiga gräs. På en del ställen finns gamla stubbar som spår efter dimensionsavverkning eller städning efter brand. Övrig påverkan inom objektet inskränker sig till viss dikning i den norra delen. Norr om själva Grånmyran skär ett dike in i objektet med viss lokal påverkan som följd. Diket förefaller åtminstone delvis vara en bäck som ”bättrats på”. Längre norrut har några mindre dikningsförsök gjorts men sumpskogskaraktären har snabbt, och med råge, återställts av bävern. Bävern tycks inte längre vara kvar i området. Området påverkas marginellt av den skogsbilväg som rundar södra delen, samt av några lite väl närgångna avverkningar utanför avgränsningen. Dikningar utanför avgränsningen runt norra delen påverkar inte negativt då de ligger nedströms eller i något fall leder in vatten i området. Vid sydvästspetsen av området leder två stigar från skogsbilvägen ner till myrens sydspets. Båda stigarna tangerar källor med risk för slitageskador.

2.3 Beskrivning av prioriterade bevarandevärden

Merparten av området ingår i Skogsvårdsstyrelsens sumpskogsinventering och 13,5 ha av den södra delen har klassats som nyckelbiotop vid nyckelbiotopsinventeringen. Norra hälften är inte nyckelbiotopsinventerad av SVS då den ligger på bolagsmark. Hela den del av objektet som ligger på bolagsmark är av nyckelbiotopskvalité.

En del av området ingår i Länsstyrelsens våtmarksinventering där den bedömdes som klass 2 och i rikkärrsinventeringen där den bedömdes som klass 1. I båda inventeringarna indelades objekten i fyra klasser där klass 1 bedömdes ha högst naturvärden och klass 4 lägst.

Totalt har 6 rödlistade arter påträffats i området fördelade på kategorierna sårbara och missgynnade.

Inom området finns höga naturvärden av olika slag främst knutna till rikkärr och kalkbarrskog. I den södra hälften finns också höga hydrologiska värden i form av kraftigt källpåverkad mark med flera källor. Rikkärren är opåverkade av ingrepp. Den kraftigt försumpade norra delen med inslag av urskogsliknande partier och mycket rik och ymnig markflora höjer värdet ytterligare trots de dikningsförsök som gjorts. Runt södra och västra delarna samt lokalt i den norra finns flera gamla och grova lövträd.

2.4 Bevarandevärden för friluftsliv

Området är lättbesökt då skogsbilväg når ända fram till reservatsgränsen. En stig in i området finns i anslutning till parkeringen. Denna stig är strategiskt dragen för att undvika slitage och markskador som kan påverka områdets hydrologi. Stigen är drygt 150 meter lång och under vandringen finns möjlighet att studera den sårbara myrbräcken.

2.5 Natura 2000

Följande naturtyper som ingår i habitatdirektivet i Natura 2000 finns representerade i området.

Kod	Naturtyp	Uppskattad areal
7160	Mineralrika källor och källkärr	1 ha
7230	Rikkärr	7 ha
9010	*Västlig taiga	2 ha
9050	Örtrik granskog	18 ha

*) = Prioriterad naturtyp

Tabell 2. Ingående arter enligt art- och habitatdirektivet.

Kod	Art	Förekomst
1013	Kalkkärrgrynsnäcka <i>Vertigo geyeri</i>	X
1015	Otandad grynsnäcka <i>Vertigo genesii</i>	X
1528	Myrbräcka <i>Saxifraga hirculus</i>	X
1902	Guckusko <i>Cypripedium calceolus</i>	X

3. KÄLLFÖRTECKNING

Artdatabanken: Landmolluskinventering 2001 / Nicklas Lönnell

Länsstyrelsen i Jämtlands län: Fältbesök / kompletterande inventering. 1999.

Länsstyrelsen i Jämtlands län: VMI obj. 18G9e01000. 1993.SVS nyckelbiotopsinventering / SKS nyckelbiotopsdatabas. SVS sumpskogsinventering.

Inventeringar av Projekt Jämtlands Flora inkl. uppgifter från Carl-Johan Wikström, Kjell Berglin mfl. 1990-talet.

Resultatet finns i databasregister (Staffan Åström och Bengt Petterson).

PLANDEL

1. SKÖTSELOMRÅDEN MED BEVARANDEMÅL OCH ÅTGÄRDER

Reservatet har indelats i tre skötselområden (se skötselplankarta).

Skötselområde A: Indelas i tre olika delområden A1, A2 och A3 (0.6 ha + 0.20 ha + 0.20 ha)

Bevarandemål

Areal

- Arealen ska uppgå till minst samma areal som vid tidpunkten för utpekandet, d.v.s. 1 ha

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda;

Strukturer och funktioner

För alla typer:

- Naturlig hydrologi, opåverkad av dikning och annan markavvattning
- Den öppna arealen ska motsvara minst dagens nivå.
- De eventuella befintliga strukturer som finns såsom tuvor, dråg, strängar, gölar, gungflyn m.fl. ska finnas kvar i samma omfattning och spridning med undantag av naturliga förändringar.
- Täckningsgraden av botten-, fält-, busk- och trädskikt bör inte nämnvärt förändras. Undantaget då förändringen är en för naturtypen positiv effekt av restaureringsåtgärder.
- Markslitage pga. mänsklig påverkan som t.ex. terrängkörning, promenadvägar eller annat slitage är försumbar.

Dessutom specifikt för rikkärr:

- Ständig tillförsel av basrikligt/kalkhaltigt vatten

Mineralrika källor och källkärr

- Befintliga källor och källkupoler finns kvar.
- Ständig tillförsel av mineralrikt vatten
- Areal järnockrautfällningar förblir minst densamma.

Typiska arter

- Populationerna av flertalet typiska arter ska vara livskraftiga på lång sikt.

Mineralrika källor och källkärr: myrbräcka, bäckbräsa, tagelstarr, trindstarr, gullpudra, källdunört.

Rikkärr: ängsnycklar, gräsull, brudsporre, slätterblomma m.fl.

Skötselåtgärder

Inom de tre myrbräckalokalerna ska röjning samt slätter utföras vart tredje år. Slåttern bör utföras en bit in i september. Om det går att finna rester av något starrgolv bör detta restaureras och höet torkas där och tas tillvara (t.ex. som viltfoder), annars måste höet fraktas bort från myren efter slåttern. Möjligheterna att finna starrgolvrester bedöms som störst i trakten av norra myrbräckalokalen. Slåtteryornas mer exakta utformning anpassas i första hand till myrbräckaförekomsterna och grynsnäcksförekomsterna. De senare måste dock deltaljlokaliseras först innan åtgärderna påbörjas.

Skötselområde B. Totalareal 20 ha (Örtrik granskog/Västlig taiga)

Bevarandemål

Areal

- Arealen Västlig taiga ska uppgå till minst samma areal som inritats i skötselplankarta, dvs. 2 hektar.
- Arealen Örtrik granskog ska uppgå till minst samma areal som inritats i skötselplankarta, dvs. 18 hektar.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda;

- Endast inhemska trädslag får förekomma.
- Ingen eller försumbar påverkan på hydrologin från t.ex. markavvattning.
- Skogen ska vara flerskiktad och/eller olikåldrig.
- Död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier skall förekomma med i genomsnitt minst 40 m³ (nedre tröskelvärde 20 m³) per hektar, alternativt 20 % (nedre tröskelvärde 15 % av virkesvolymen/ha)
- I genomsnitt cirka 20-35 % av den döda veden skall vara stående.

Typiska arter

- Populationerna av de i området kända typiska arterna ska vara livskraftiga på lång sikt.

Skötselåtgärder

Nuvarande tillstånd skiljer sig enbart i vissa delar av reservatet från ovanstående beskrivet bevarandemål och området lämnas därmed för fri utveckling.

Skötselområde C. Totalareal 7 ha (Rikkärr)

Bevarandemål

Areal

- Arealen ska uppgå till minst samma areal som vid tidpunkten för utpekandet, d.v.s. 7 ha

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda;

Strukturer och funktioner

För alla typer:

- Naturlig hydrologi, opåverkad av dikning och annan markavvattning
- Den öppna arealen ska motsvara minst dagens nivå.
- De eventuella befintliga strukturer som finns såsom tuvor, dråg, strängar, gölar, gungflyn m.fl. ska finnas kvar i samma omfattning och spridning med undantag av naturliga förändringar.
- Täckningsgraden av botten-, fält-, busk- och trädskikt bör inte nämnvärt förändras. Undantaget då förändringen är en för naturtypen positiv effekt av restaureringsåtgärder.
- Markslitage pga. mänsklig påverkan som t.ex. terrängkörning, promenadvägar eller annat slitage är försumbar.

Dessutom specifikt för

Rikkärr:

- Ständig tillförsel av baskatjonrikt/kalkhaltigt vatten

Mineralrika källor och källkärr

- Befintliga källor och källkupoler finns kvar.
- Ständig tillförsel av mineralrikt vatten
- Areal järnockrautfällningar förblir minst densamma.

Typiska arter

- Populationerna av flertalet typiska arter ska vara livskraftiga på lång sikt.

Mineralrika källor och källkärr: myrbräcka, bäckbräsma, tagelstarr, trindstarr, gullpudra, källdunört). (Rikkärr: ängsnycklar, gräsull, brudsporre, slätterblomma, skedmossor)

5. ANORDNINGAR FÖR INFORMATION OCH FRILUFTSLIV

Bevarandemål

Rörligt friluftsliv skall kunna bedrivas. En väl underhållen informationsskylt med beskrivning av reservatet skall finnas (läge: se skötselplankarta). Ytterligare en informationstavla skall sättas upp på strategisk plats som informerar om pågående skötselåtgärder i reservatet. En väl underhållen vandringsstig skall finnas (se karta).

Skötselåtgärder

Ny stig skall dras med utgångspunkt från vägen vid de fallfärdiga dassen (se karta). Utmed denna sträcka bör viss röjning, snitsling och ”upptrampning” av ny stigdragning ske. Den stigsträcka som går över myren skall spångas. För att bibehålla vandringsvänlig stigdragning bör röjning av denna utföras vid behov.

De gamla stigarna som leder från stallet och rakt ner i källutflöde / källområde skall avvecklas för att undvika ytterligare skador.

6. SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV PLANERADE SKÖTSELÅTGÄRDER

Igångsättande av åtgärder (år) avser år efter att reservatet vunnit laga kraft

Skötselåtgärder	År	Var	Prio	Kostnad/Finansiering
Röjning/slätter	1	A1, A2 + A3	2	Skötselanslag
Markering av reservatets gränser	1		1	40000/ Skötselanslag
Anläggande av parkeringsplats	1-2	Enligt bifogad skötselplankarta	2	Skötselanslag
Informationstavor	1	Enligt bifogad skötselplankarta	1	35000/Skötselanslag
Tillsyn	Löpande		2	5000/år/ Skötselanslag
Röjning och markering av stig enligt skötselplan	Löpande	Enligt bifogad skötselplankarta	1	Skötselanslag
Översyn av gränsmarkeringar	Vart 10:e år			Skötselanslag

7. OMRÅDETS BEVARANDESTATUS

Området är otillräckligt undersökt varför man ej med säkerhet kan säga vilken bevarandestatus området har idag. Samtliga Natura 2000-områden kommer att basinventeras under 2005-2008. Efter basinventeringen kommer det att finnas ett bättre underlag för att bedöma bevarandetillståndet. Nedan redovisas därför endast en preliminär bild.

Tabell 5. Bedömd bevarandestatus för ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet.

Kod	Naturtyp	Bedömd bevarandestatus
7160	Mineralrika källor och källkärr	Gynnsam
7230	Rikkärr	Gynnsam
*9010	Västlig taiga	?
9050	Örtrik granskog	Gynnsam

*) = Prioriterad naturtyp

Tabell 6. Bedömd bevarandestatus för ingående arter enligt art- och habitatdirektivet.

Kod	Art	Bedömd bevarandestatus
1013	Kalkkärrgrynsnäcka <i>Vertigo geyeri</i>	Gynnsam
1015	Otandad grynsnäcka <i>Vertigo genesii</i>	Gynnsam
1528	Myrbräcka <i>Saxifraga hirculus</i>	Gynnsam
1902	Guckusko <i>Cypripedium calceolus</i>	Gynnsam

7.1 UPPFÖLJNING

Kontinuerlig uppföljning och dokumentation skall ske för varje skötselområde i syfte att se om utförda skötselåtgärder har varit relevanta och givit önskat resultat utifrån angivet syfte och bevarandemål. Naturvårdsförvaltaren dokumenterar utförda skötselåtgärder, tillsyn över föreskrifter, uppföljning av skötsel- och bevarandemål samt för finansiering av verksamheten. Utläggning, parametrar och uppföljningsarbete anges och utförs av förvaltaren (Länsstyrelsen) eller av denne enligt skrivna avtal utsedd uppdragstagare. Resultat från kommande uppföljning av bevarandestatusen kan eventuellt påkalla ytterligare revidering och ändring av skötselåtgärder och uppföljningsfrekvens.

7.2 Kontinuerlig uppföljning av bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Skötselområde	Parametrar	Prio	Årtal efter åtgärd
A (A1, A2 + A3)	Populationsstudier av otandad- och kalkkärrgrynsnäcka samt myrbräcka. För parametrar och uppföljningsfrekvens hänvisas till kommande N 2000-uppföljning	1	1, 2, och 3 därefter vart 3:e år för myrbräcka
B (B1 + B2)	Mängden död ved m ³ /ha	1	

8. RENHÅLLNING

För renhållning i terrängen svarar naturvårdsförvaltaren.

9. UTMÄRKNING AV NATURRESERVATETS GRÄNS

Reservatet skall utmärkas enligt svensk standard och enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

10. TILLSYN

Naturvårdsförvaltaren skall utföra fortlöpande tillsyn av reservatet.

11. FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Staten bekostar utmärkning av reservatets gränser, tillsyn, och löpande underhåll. Kostnader för biotopvårdande åtgärder redovisas inte i denna skötselplan.